

Cauza C-230/24**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

26 martie 2024

Instanța de trimitere:

Juzgado de Primera Instancia n.º 8 de A Coruña (Spania)

Data deciziei de trimitere:

12 martie 2024

Reclamantă:

MF

Pârâtă:

Banco Santander, S. A.

Obiectul procedurii principale

Acțiune prin care o consumatoare solicită rambursarea sumelor plătite în mod nejustificat unei bănci ca urmare a unei clauze abuzive.

Obiectul și temeiul juridic al trimiterii preliminare

Trimitere preliminară – Protecția consumatorilor – Directiva 93/13/CEE – Articolele 6 și 7 – Contracte încheiate cu consumatorii – Clauze abuzive – Clauză care impune totalitatea cheltuielilor de constituire a ipotecii în sarcina împrumutatului – Efectele declarării nulității clauzelor menționate – Principiul echivalenței – Posibilitatea de recunoaștere a imprescriptibilității acțiunii în constatarea nulității și, în același timp, de stabilire a unui termen pentru introducerea acțiunii în restituirea sumelor plătite în mod nejustificat în temeiul acestei clauze

Întrebarea preliminară

Este contrară Directivei 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 și principiului echivalenței aplicarea posibilității de a disocia constatarea nulității pentru caracter abuziv și efectele restitutorii, menținând imprescriptibilitatea nulității și în același timp prescriptibilitatea acțiunii în restituire, în condițiile în care în ordinea internă spaniolă nu există o normă sau o jurisprudență care să aplice disocierea în cazul altor raporturi juridice?

Dispozițiile dreptului Uniunii invocate

Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (JO 1993, L 95, p. 29, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 273)

Articolul 3 alineatul (1): „O clauză contractuală care nu s-a negociat individual se consideră ca fiind abuzivă în cazul în care, în contradicție cu cerința de bună credință, provoacă un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților care decurg din contract, în detrimentul consumatorului.”

Articolul 4 alineatul (1): „Fără să aducă atingere articolului 7, caracterul abuziv al unei clauze contractuale se apreciază luând în considerare natura bunurilor sau a serviciilor pentru care s-a încheiat contractul și raportându-se, în momentul încheierii contractului, la toate circumstanțele care însoțesc încheierea contractului și la toate clauzele contractului sau ale unui alt contract de care acesta depinde.”

Articolul 6 alineatul (1): „**Statele membre** stabilesc că clauzele abuzive utilizate într-un contract încheiat cu un consumator de către un vânzător sau un furnizor [a se citi „de către un profesionist”] nu creează obligații pentru **consumator** [...]”.

Articolul 7 alineatul (1): „Statele membre se asigură că, în interesul consumatorilor și al concurenților, există mijloace adecvate și eficace pentru a preveni utilizarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii de către vânzători sau furnizori [a se citi „de către profesioniști”].”

Hotărâri ale Curții citate în motivarea cererii de decizie preliminară.

Dispozițiile naționale invocate

A) *Cu privire la lipsa de efect a clauzelor abuzive*

Real Decreto Legislativo 1/2007 [por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias (Decretul regal legislativ 1/2007 privind adoptarea textului consolidat al Legii generale privind protecția consumatorilor și a utilizatorilor și

alte legi complementare)] din 16 noiembrie 2007 (denumit în continuare „**TRLGDCU**”) prevede la **articolul 82**:

„1. Sunt considerate clauze abuzive orice dispoziții care nu au fost negociate individual și orice practici care nu au fost acceptate în mod expres, care, contrar cerinței de bună-credință, creează în detrimentul consumatorului și al utilizatorului un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților care decurg din contract.

[...]

3. Caracterul abuziv al unei clauze se apreciază luând în considerare natura bunurilor sau a serviciilor pentru care s-a încheiat contractul și prin raportare la momentul și la toate circumstanțele care însoțesc încheierea contractului și la toate celelalte clauze ale contractului sau ale unui alt contract de care acesta depinde.

4. Fără a se aduce atingere dispozițiilor alineatelor anterioare, se consideră a fi abuzive în orice caz clauzele care, potrivit prevederilor articolelor 85-90:

- a) supun contractul voinței vânzătorului sau a furnizorului,
- b) limitează drepturile consumatorului și ale utilizatorului,
- c) determină o lipsă de reciprocitate în contract,
- d) impun consumatorului și utilizatorului garanții disproporționate sau le impun acestora în mod necorespunzător sarcina probei,
- e) sunt disproporționate prin raportare la executarea contractului sau
- f) contravin normelor referitoare la competență și la dreptul aplicabil.”

Articolul **83 din TRLGDCU** stabilește:

„Clauzele abuzive sunt nule de plin drept și sunt considerate ca nefiind incluse în contract [...]”.

Potrivit **articolului 6 alineatul 3 din Codul civil** spaniol:

„Actele care contravin normelor imperative și prohibitive sunt nule de plin drept, cu excepția cazului în care sancționează în mod diferit încălcarea lor”.

Potrivit **articolului 1303 din Codul civil** spaniol:

„Odată constatată nulitatea unei obligații, părțile contractante trebuie să își restituie reciproc bunurile care au făcut obiectul contractului, fructele acestora și prețul însoțit de dobânzi [...]”.

Această dispoziție și dispozițiile sale corespondente reglementează nulitatea relativă, deși în jurisprudență se aplică, în scopul restituirii prestațiilor, și nulității absolute, totale sau deplin drept, a unui contract sau a oricăreia dintre clauzele acestuia.

B) Cu privire la prescrierea acțiunilor

Potrivit **articolului 1964 alineatul 2 din Codul civil** spaniol, în formularea în vigoare la momentul încheierii contractului:

„Acțiunea ipotecară are un termen de prescripție de douăzeci de ani, iar acțiunile personale care nu sunt supuse unui anumit termen se prescriu în termen de cincisprezece ani”.

Articolul 1964 alineatul 2 din acest cod, în redactarea dată de **Legea 42/2015** din 5 octombrie 2015, stabilește:

„Acțiunile personale care nu sunt supuse unui anumit termen se prescriu în termen de cinci ani de la data la care se consideră că obligația este aplicabilă [...]”.

Cea de a cincea dispoziție tranzitorie a Legii 42/2015 prevede:

„Regimul de prescripție aplicabil raporturilor deja existente.

Termenul de prescripție pentru acțiunile personale care nu sunt supuse unui anumit termen de prescripție, născute înainte de data intrării în vigoare a prezentei legi, este reglementat de dispozițiile articolului 1939 din Codul civil”.

Articolul 1939 din Codul civil prevede următoarele:

„Termenul de prescripție care a început să curgă anterior publicării prezentului cod este reglementat de legile anterioare acestuia; totuși, dacă de la data intrării în vigoare a codului s-a scurs întregul termen prevăzut de acesta pentru prescripție, aceasta din urmă va produce efecte, chiar dacă prin legile anterioare menționate se impune un termen mai lung”.

Hotărâri ale Tribunal Supremo (Curtea Supremă, Spania) și dispoziții citate în acestea care sunt menționate în motivarea cererii de decizie preliminară.

Prezentare pe scurt a situației de fapt și a procedurii principale

- 1 La 19 ianuarie 2009, reclamanta, care are calitatea de consumatoare, a încheiat cu Banco Santander, S.A. un contract de împrumut, a cărui clauză a cincea prevede următoarele:

„Cheltuieli și obligații în sarcina împrumutatului.

5.1. Următoarele cheltuieli vor fi suportate de împrumutat:

5.1.1. Cheltuieli pregătitoare pentru operațiune: Cheltuielile cuprinse în prezenta secțiune vor fi suportate de solicitant chiar dacă împrumutul nu este formalizat.

* Costurile de evaluare a bunului imobil.

* Costurile de verificare a cărții funciare.

5.1.2. Cheltuielile și taxele care decurg din prezentul contract, din înscrierea acestuia în Cartea Funciară și din eliberarea unui prim exemplar pentru Bancă, precum și cele care decurg din modificarea sau anularea acestuia și cheltuielile și taxele rezultate din înscrierea în Cartea Funciară, dacă este cazul, a lucrărilor și instalațiilor, în conformitate cu clauza a DOUA [...]”.

- 2 La 27 februarie 2023, consumatoarea a introdus o acțiune în fața instanței de trimitere prin care a solicitat constatarea nulității absolute a clauzei a cincea și, în consecință, rambursarea a jumătate din cheltuielile plătite cu titlu de taxe notariale și a tuturor celor plătite pentru taxele de carte funciară, plus dobânda legală aferentă acestor sume.

Argumentele esențiale ale părților din procedura principală

- 3 Banca susține că, în temeiul articolului 1964 alineatul 2 din Codul civil și al regimului tranzitoriu instituit prin Legea 42/2015, acțiunea în restituire pentru sumele solicitate de reclamantă este prescrisă.

Prezentare pe scurt a motivelor trimiterii preliminare

- 4 Instanța de trimitere solicită să se clarifice dacă dreptul Uniunii permite ca, deși o acțiune în constatarea nulității unei clauze abuzive nu este supusă unui termen de prescripție, acțiunea în restituirea sumelor plătite în mod nejustificat în temeiul aceleiași clauze să fie supusă unui termen de prescripție. Mai exact, instanța de trimitere consideră că această disociere sau diferență de regimuri este contrară principiului echivalenței.

Punct de plecare: comentariu referitor la Hotărârea din 16 iulie 2020, Caixaabanc (C-224/19)

- 5 Instanța de trimitere se concentrează asupra analizei celei de a treisprezecea întrebări preliminare, referitoare la limitarea efectelor nulității unei clauze abuzive prin stabilirea unui termen de prescripție, în cadrul căreia s-a solicitat să se stabilească dacă articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13 trebuie interpretate în sensul că nu se opun unei jurisprudențe naționale care prevede că introducerea acțiunii prin care se urmărește invocarea efectelor restitutorii ale constatării nulității unei clauze contractuale abuzive este supusă unui termen de prescripție, deși, în temeiul legislației naționale, acțiunea care

vizează constatarea nulității absolute a unei clauze contractuale este imprescriptibilă.

- 6 La punctul 81 din această hotărâre se arată că protecția pe care Directiva 93/13 o asigură consumatorilor se opune unei reglementări interne care interzice instanței naționale, la expirarea unui termen de decădere, să invoce caracterul abuziv al unei clauze inserate într-un contract încheiat între un profesionist și un consumator (Hotărârea din 21 noiembrie 2002, Cofidis, C- 473/00, EU:C:2002:705, punctul 38). Potrivit instanței de trimitere, Curtea observă că Directiva 93/13 se opune ca declararea caracterului abuziv al unei clauze să fie supusă unui termen de prescripție. Instanța de trimitere consideră că această abordare este urmată și în legislația și în jurisprudența spaniolă, potrivit cărora **nulitatea absolută**, totală sau de plin drept, pentru încălcarea unor norme imperative **nu este supusă**, în general, **unui termen de prescripție**. În aceste condiții, trebuie să se clarifice dacă, întrucât constatarea nulității ca urmare a caracterului abuziv este imprescriptibilă, același lucru se poate spune despre efectele restitutorii rezultate din aceasta sau, mai precis, dacă o normă sau o jurisprudență națională care supune aceste efecte unui termen de prescripție este conformă cu directiva.
- 7 Totuși, punctul 82 din hotărârea menționată nuancează această abordare, precizând că, cu toate acestea, Curtea a recunoscut deja că **protecția consumatorului nu are un caracter absolut** (Hotărârea din 21 decembrie 2016, Gutiérrez Naranjo și alții, C- 154/15, C- 307/15 și C- 308/15, EU:C:2016:980, punctul 68) și că **stabilirea unor termene rezonabile de introducere a acțiunilor sub sancțiunea decăderii** în vederea asigurării securității juridice **este compatibilă** cu dreptul Uniunii (Hotărârea din 6 octombrie 2009, Asturcom Telecomunicaciones, C- 40/08, EU:C:2009:615, punctul 41, precum și Hotărârea din 21 decembrie 2016, Gutiérrez Naranjo și alții, C- 154/15, C- 307/15 și C- 308/15, EU:C:2016:980, punctul 69). Comentând acest punct, instanța de trimitere precizează că Curtea face aluzie la o posibilă disociere între nulitatea totală a clauzei și efectele sale.
- 8 La punctul 83 din această hotărâre se arată că modalitățile de punere în aplicare a protecției consumatorilor, prevăzută la articolul 6 alineatul (1) și la articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13, fac parte din ordinea juridică internă a statelor membre în temeiul principiului **autonomiei procedurale** a acestora. Totuși, aceste modalități nu trebuie să fie mai puțin favorabile decât cele aplicabile unor situații similare din dreptul intern (**principiul echivalenței**) și nici să fie reglementate astfel încât să facă practic imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite de ordinea juridică comunitară (**principiul efectivității**) (a se vedea în acest sens, printre altele, Hotărârea din 26 octombrie 2006, Mostaza Claro, C- 168/05, EU:C:2006:675, punctul 24 și jurisprudența citată). Comentând acest punct, instanța de trimitere subliniază că, deși, din punctul de vedere al dreptului național, un termen de prescripție sau de decădere nu este propriu-zis o normă de procedură, ci o normă de fond sau materială, acesta poate totuși să intre în sfera autonomiei procedurale, întrucât reprezintă un mijloc

de aplicare sau de transpunere de către statul membru a unei norme de drept al Uniunii.

- 9 La punctul 84 din această hotărâre, Curtea arată că, în consecință, dreptul Uniunii nu se opune unei reglementări naționale care, deși prevede **caracterul imprescriptibil al acțiunii având ca obiect constatarea nulității** unei clauze abuzive care figurează într- un contract încheiat între un profesionist și un consumator, **supune unui termen de prescripție acțiunea prin care se urmărește invocarea efectelor restitutorii** ale acestei constatări, sub rezerva respectării principiilor echivalenței și efectivității. Comentând acest punct, instanța de trimitere susține că o acțiune în constatarea nulității poate avea succes întrucât nu este limitată în timp și că efectele unei astfel de constatări a nulității sunt limitate prin decădere și apreciază că acest rezultat pare a fi în detrimentul consumatorilor.
- 10 Instanța de trimitere citează și comentează punctele 85-92 din aceeași hotărâre, referitoare la **principiul efectivității**, în care se arată că, pentru a verifica respectarea acestui principiu, trebuie să se țină seama de principiile dreptului național, precum principiul securității juridice, care poate impune ca introducerea unei acțiuni în restituire să fie supusă unui termen de prescripție. Or, întrebarea preliminară nu privește acest principiu, ci principiul echivalenței.
- 11 La punctul 86 din hotărârea citată se arată că, în cauza principală era vorba despre eventuala aplicare, în cazul acțiunii prin care se urmărește invocarea efectelor restitutorii ale constatării nulității unei clauze abuzive a unui contract ipotecar, a **termenului de prescripție de cinci ani** prevăzut la articolul 1964 alineatul 2 din Codul civil. Potrivit punctului 87 din această hotărâre, în măsura în care termene de prescripție de trei ani (Hotărârea din 15 aprilie 2010, Barth, C- 542/08, EU:C:2010:193, punctul 28) sau de doi ani (Hotărârea din 15 decembrie 2011, Banca Antoniana Popolare Veneta, C- 427/10, EU:C:2011:844, punctul 25) au fost considerate în jurisprudența Curții ca fiind conforme cu **principiul efectivității**, este necesar să se considere că un **termen de prescripție de cinci ani** aplicabil acțiunii prin care se urmărește invocarea efectelor restitutorii ale constatării nulității unei clauze abuzive **nu este**, în principiu și sub rezerva aprecierii de către instanța de trimitere a elementelor menționate la punctul 85 din hotărâre, **de natură să facă practic imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor** conferite de Directiva 93/13. Instanța de trimitere interpretează acest punct în sensul că poate fi stabilit un termen de prescripție de cinci ani pentru introducerea unei acțiuni în restituire, chiar dacă acțiunea în constatarea nulității clauzei abuzive nu este prescrisă.
- 12 În continuare, instanța de trimitere analizează cele două hotărâri citate la acest punct 87. **Hotărârea din 15 aprilie 2010, Barth, C-542/08**, se referea la o acțiune vizând obținerea unei indemnizații speciale de vechime pentru prestarea de servicii într-o anumită perioadă de către un lucrător migrant și, în această hotărâre, s-a reținut că acțiunea putea fi supusă unui termen de prescripție (s-a apreciat că un termen de trei ani era suficient). Acest caz este diferit de cel

analizat în Hotărârea din 16 iulie 2020, Caixabanc (C-224/19), în care s-a statuat că efectele nulității absolute a unei clauze cuprinse într-un contract încheiat cu un consumator pot fi supuse unui termen de prescripție, dar niciodată nulitatea în sine. Astfel, potrivit instanței de trimitere, în cauza Barth (C-542/08) **nu a existat o disociere între recunoașterea unui drept și efectele acestei recunoașteri** (mai exact, plata unei prestații datorate), ci s-a considerat pur și simplu că un termen de prescripție de trei ani pentru exercitarea unei declarații de recunoaștere în Austria a unei indemnizații de vechime era un termen rezonabil care nu contravenea principiului efectivității în raport cu articolul 7 alineatul (1) din Regulamentul nr. 162/1968 al Consiliului din 15 octombrie 1968 privind libera circulație a lucrătorilor în cadrul Comunității.

- 13 În ceea ce privește **Hotărârea din 15 decembrie 2011, Banca Antoniana Popolare Véneta, C-427/10**, aceasta a vizat un litigiu între administrația fiscală italiană și o instituție financiară, în cadrul căruia aceasta din urmă a solicitat recuperarea unor impozite nedatorate. Curtea a statuat atunci că **principiul efectivității permite termene diferite pentru exercitarea acțiunilor de către persoana impozabilă și de către administrația fiscală**. Instanța de trimitere subliniază că această cauză nu este comparabilă cu cea în care s-a pronunțat Hotărârea din 16 iulie 2020, Caixabanc (C-224/19), întrucât se referea la un raport juridic diferit (administrație fiscală - persoană impozabilă) de natură diferită (publică).
- 14 În consecință, instanța de trimitere consideră că exemplele menționate la punctul 87 din hotărârea comentată nu susțin suficient punctul de vedere adoptat de Curte.
- 15 În continuare, instanța de trimitere comentează punctele 88-92 din aceeași Hotărâre din 16 iulie 2020, Caixabanc (C-224/19), referitoare la calculul termenului și la stabilirea *dies a quo*, toate în lumina principiului efectivității. Însăși instanța de trimitere precizează că „scopul demersului nostru nu este [...] de a aprofunda, [...] diferitele momente ale *dies a quo* a prescripției acțiunii în restituire”. Totuși, trebuie remarcat că instanța de trimitere (i) precizează că expresia „din momentul în care poate fi cerută executarea obligației” de la articolul 1964 alineatul 2 din Codul civil exclude ca *dies a quo* să coincidă cu data încheierii contractului și (ii) susține, bazându-se pe punctul 90 din hotărârea comentată, că trebuie să se țină seama de momentul în care consumatorul ia cunoștință de caracterul abuziv al clauzei, de exemplu, în urma unei hotărâri spaniole care constată caracterul abuziv al unei astfel de clauze.
- 16 Cu titlu de sinteză a hotărârii comentate, instanța de trimitere precizează că **Curtea admite o separare**, din punctul de vedere al posibilității de prescripție, **între (i) acțiunea în constatarea nulității clauzelor abuzive (care este imprescriptibilă) și (ii) acțiunea în restituirea sumelor plătite în temeiul acestor clauze (care poate fi prescrisă, cu condiția ca acest lucru să nu contravină principiilor efectivității și echivalenței)**.

Jurisprudența națională privind disocierea dintre nulitate și restituire și relația acesteia cu principiul echivalenței

- 17 În mod frecvent, în fața unei acțiuni în anulare pentru caracter abuziv cu efectele restitutorii pe care le implică, băncile invocă fie decăderea în temeiul articolului 1301 din Codul civil, fie prescripția prevăzută la articolul 1964 din Codul civil.
- 18 Trebuie reținut că, în speță, nu este vorba despre o nulitate relativă rezultată dintr-o eroare care viciază consimțământul, ci despre o nulitate de plin drept cauzată de caracterul abuziv al unei clauze. Această **nulitate de plin drept nu este supusă termenului** aplicabil în cazul anulării prevăzută la articolul 1301 din Codul civil, astfel cum a declarat Tribunal Supremo (Curtea Supremă, Spania) în hotărârea sa din 16 octombrie 2017, în care se precizează că (i) clauza abuzivă este nulă de plin drept, ceea ce împiedică consumatorul să fie ținut de clauza abuzivă (articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13) și că (ii) nu este posibil să se acorde consumatorului o protecție mai mică decât cea oferită de instituția nulității de plin drept în alte domenii ale sistemului juridic, întrucât, dacă s-ar acorda o protecție mai mică, s-ar încălca principiul echivalenței prevăzută de dreptul Uniunii.
- 19 Instanța de trimitere arată că, în ceea ce privește **imprescriptibilitatea acțiunii în constatarea nulității** clauzei abuzive, atât jurisprudența Curții, cât și cea a Tribunal Supremo (Curtea Supremă, Spania) sunt concordante.
- 20 În schimb, instanța de trimitere precizează că, în **jurisprudența spaniolă, nu există o astfel de disociere între imprescriptibilitatea acțiunii în constatarea nulității și prescriptibilitatea acțiunii de invocare a consecințelor unei astfel de constatări**. Astfel, potrivit instanței de trimitere, **principiul echivalenței** se opune unei diferențe de tratament între acțiunea în anularea clauzei abuzive (care este imprescriptibilă) și acțiunea în restituirea sumelor plătite în mod nejustificat în temeiul acestei clauze (care poate fi prescrisă). Astfel, din moment ce constatarea nulității absolute este imprescriptibilă, efectele acestei constatări nu trebuie să fie supuse prescripției.
- 21 Instanța de trimitere menționează diferite situații similare din dreptul intern în care nu are loc o astfel de disociere și care sunt relevante în scopul aplicării principiului echivalenței. Astfel:
- articolele 1301 și 1330 din Codul civil prevăd un termen unic de decădere de patru ani, fără a face distincție între constatarea nulității și restituire;
 - acțiunea de partaj este declarată imprescriptibilă, fără ca predarea bunurilor adjudecate să fie supusă decăderii;
 - acțiunea de delimitare este imprescriptibilă, iar demarcația este, de asemenea, imprescriptibilă;

- acțiunea de separare este imprescriptibilă, iar dizolvarea regimului comunității de bunuri ca efect al unei astfel de pronunțări nu este supusă prescripției (articolul 95 din Codul civil);
 - constatarea nulității de plin drept a împrumuturilor cu camătă și exercitarea drepturilor care decurg dintr-o astfel de constatare sunt imprescriptibile;
 - articolul 6 alineatul 3 din Codul civil, atunci când stabilește nulitatea absolută a actelor contrare unor norme imperative sau prohibitive, nu prevede posibilitatea de a diferenția între nulitate și efecte.
- 22 De asemenea, nu există nici măcar o singură decizie a Tribunal Supremo (Curtea Supremă, Spania) în domeniul jurisprudenței care să stabilească fără echivoc un regim de decădere diferit pentru nulitate față de efectele sale, astfel că, dacă acțiunea este imprescriptibilă, la fel sunt și efectele acesteia. Cu alte cuvinte, se afirmă indisolubilitatea dintre nulitate și consecințele sale. În acest sens, instanța de trimitere citează:
- **Hotărârea 491/2018 pronunțată de Tribunal Supremo (Curtea Supremă, Spania) la 14 septembrie 2018**, care împiedică disocierea termenului de prescripție a daunelor de încălcarea care le generează, afirmând că problema constă în a stabili dacă repararea prejudiciilor cauzate de încălcarea obligației de conservare impuse asociației de proprietari de articolul 10.1 din LPH este supusă termenului de prescripție de un an - fiind vorba despre un caz de răspundere extracontractuală - sau termenului general de prescripție de cincisprezece ani - în prezent cinci ani - fiind vorba despre o acțiune personală fără un anumit termen de prescripție supus dispozițiilor articolului 1964 din Codul civil. Teza susținută de hotărârea atacată este că cererea de îndeplinire a obligației de conservare de la articolul 10.1 LPH este supusă termenului general de prescripție a acțiunilor personale și, cu toate acestea, cererea de reparare a prejudiciului cauzat prin această nerespectare se supune termenului de prescripție de un an specific răspunderii extracontractuale. Or, este necesar să se țină cont că cererea de reparare a prejudiciului se întemeiază pe afirmația, necontestată, că prejudiciul cauzat rezultă tocmai din încălcarea unei obligații legale impuse asociațiilor de proprietari prin articolul 10 din Ley de Propiedad Horizontal (Legea privind coproprietatea) în sensul de a efectua lucrările necesare pentru întreținerea și conservarea elementelor comune, astfel încât acestea să nu provoace prejudicii altor bunuri comune sau celor private. **Nu este posibil să se disocieze termenul de prescripție pentru solicitarea respectării obligațiilor legale de termenul corespunzător acțiunii în revendicarea consecințelor negative ale nerespectării;**
 - **Hotărârea 178/2013 pronunțată de Tribunal Supremo (Curtea Supremă, Spania) la 25 martie 2013**, în care s-a analizat teza uneia dintre părți potrivit căreia, deși acțiunea în constatarea simulării unui act juridic nu se prescrie, acțiunea restitutorie, exercitată odată cu aceasta și având ca obiect restabilirea, cu privire la bunurile care fac obiectul contractului nul, a stării de posesie

anterioare încheierii acestuia, se prescrie. Tribunal Supremo (Curtea Supremă, Spania) respinge acest argument, precizând că, în cazul în care însuși titlul de proprietate rezultat din contractul de simulare este fictiv, **restituirea bunurilor este supusă aceluiași regim de imprescriptibilitate ca acțiunea prin care se constată simularea**, întrucât nimic nu rezultă din nimic – „*ex nihilo nihil*”.

- 23 Instanța de trimitere recunoaște că există două hotărâri ale Tribunal Supremo (Curtea Supremă, Spania) care par să valideze o eventuală divizare a efectelor, deși în Hotărârea 747/2010 din 30 decembrie 2010 este analizată o situație singulară (cazul mărcii „Havana Club”) și este vorba despre o singură decizie, iar Hotărârea din 27 februarie 1964 se referă la un simplu *obiter dicta*, întrucât Tribunal Supremo (Curtea Supremă, Spania) pornește de la premisa că avem de-a face cu un caz de anulare, nu de nulitate absolută. De asemenea, Tribunal Supremo (Curtea Supremă, Spania) a formulat prin ordonanța din 22 iulie 2021 o întrebare preliminară într-un sens care sugerează că, în această cauză, Tribunal Supremo (Curtea Supremă, Spania) va opta pentru disociere, deși această opțiune nu a fost exprimată încă.

Observații finale ale instanței de trimitere

- 24 Reținerea disocierii menționate anterior ar conduce în final la situația absurdă în care **nulitatea absolută nu are niciun fel de consecințe**, întrucât, chiar dacă s-ar declara existența acesteia, prestațiile nu ar putea fi restituite dacă acțiunea în restituire ar fi considerată prescrisă.
- 25 În plus, această disociere ar zădărnici **efectul disuasiv** declarat de jurisprudența Curții (de exemplu, în Hotărârea din 21 decembrie 2016, Gutiérrez Naranjo, C-154/15), întrucât profesionistul ar fi tentat să includă aceste clauze abuzive în speranța că, și în situația în care sunt declarate nule, ele nu i-ar cauza niciun prejudiciu deoarece consumatorul nu ar putea recupera plățile nedatorate. Efectul disuasiv și obiectivul de a pune capăt utilizării clauzelor abuzive impun ca nulitatea și efectele restitutorii inerente să poată fi invocate în orice moment fără posibilitate de decădere.
- 26 **Teza disocierii ar conduce la situații la limita absurdului.** Într-adevăr, într-un caz de anulare pentru un viciu de consimțământ, dacă aplicăm termenul de prescripție de patru ani acțiunii în anulare propriu-zise (articolul 1 301 din Codul civil) și cel de cinci ani (articolul 1 964 din Codul civil) efectelor restitutorii ale articolului 1 303 din Codul civil, ne putem afla în situația în care acțiunea în anulare este prescrisă și, totuși, acțiunea restitutorie nu este dar nu poate avea succes întrucât îi lipsește premisa (constatarea nulității). Un alt argument pe lângă inconsecvența unei astfel de poziții este acela că, în situațiile în care ambele părți trebuie să își restituie reciproc prestații (de exemplu, banca și consumatorul), fiecare dintre cererile de rambursare este supusă termenului de prescripție, cu rezultate posibil diferite.

- 27 În domeniul civil, astfel cum ne amintește hotărârea Tribunal Supremo (Curtea Supremă, Spania) din 25 martie 2015, **nulitatea „presupune distrugerea consecințelor și ștergerea urmelor ca și cum acestea nu ar fi existat și, astfel, împiedicarea producerii efectelor care decurg din acestea**, potrivit regulii clasice *quod nullum est, nullum producit effectum*”. Admițând prescripția efectelor restitutorii, nulitatea (de plin drept, absolută, totală, imprescriptibilă, nesusceptibilă de validare, de remediere sau de repunere în conformitate...) poate produce efecte ca o consecință a prescripției, încălcând astfel această regulă. Nulitatea este legată de efectele sale într-o asemenea măsură încât chiar Tribunal Supremo (Curtea Supremă, Spania) a apreciat că nici măcar nu este necesar să se invoce efectele nulității, întrucât acestea se produc automat deoarece restituirea prestațiilor constituie un efect *ex lege* al nulității [Hotărârea 537/2019 pronunțată de Tribunal Supremo (Curtea Supremă, Spania) la 10 octombrie 2019, tocmai în ceea ce privește nulitatea pentru caracter abuziv, Hotărârea 716/2016 pronunțată de Tribunal Supremo (Curtea Supremă, Spania) la 30 noiembrie 2016 sau Hotărârea 102/2015 pronunțată de Tribunal Supremo (Curtea Supremă, Spania) la 10 martie 2015].
- 28 Dacă se urmărește armonizarea protecției consumatorilor cu principiul securității juridice, trebuie stabilit un termen rezonabil de decădere/prescripție pentru solicitarea anulării propriu-zise, însă stabilirea unei distincții între nulitate și efectele acesteia reprezintă un artificiu juridic.